

Norsk psykologforening,
Fagetisk råd
Postboks 419 Sentrum
N-0103 OSLO

Klager
Innklaget psykolog

FER sak: 10/16K

Dato: 07.10.16

VEDR.: FAGETISK KLAGESAK 10/16K

Fagetisk råd, Norsk psykologforening (FER) mottok klagen 30.03.16 og sluttbehandlet klagen i sitt møte 29.09.16.

Vedtak: *5.1.1.2 Brudd på de fagetiske prinsippene er ikke godtgjort.*

Begrunnelsen for FERs vedtak er beskrevet nedenfor.

Saksgang

- 30.03.16   FER mottok brev fra klager med klage på Psykologforeningens medlem PP.
- 17.06.16   FER vurderte henvendelsen i møte og vedtok å utrede saken som en fagetisk klagesak.
- 22.06.16   Innklaget psykolog ble tilskrevet med anmodning om innen fire uker å redegjøre for klagen under henvisning til spesielle punkter i «Ethiske prinsipper for nordiske psykologer» (EPNP).
- 07.07.16   FER mottok redegjørelse fra innklagede psykolog.
- 12.07.16   Redegjørelsen ble sendt til klager med anmodning om innen to uker å kommentere innklagede psykologs redegjørelse.
- 01.08.16   FER mottok kommentar fra klager.
- 16.08.16   Kommentar fra klager ble sendt innklagede psykolog med to ukers frist til å komme med sluttkommentarer.
- 02.09.16   FER mottok sluttkommentar fra innklagede psykolog.
- 05.09.16   Innklagedes sluttkommentarer ble sendt til klager til orientering.
- 26.09.16   FER sluttbehandlet saken.

Oppsummering av tilsendt dokumentasjon

i) Klagers brev til FER

Norsk Psykologforening, Kirkegata 2, Postboks 419 Sentrum, N-0103 Oslo
Org.nr. 970 168 419. Tlf. +47 23 10 31 30. Telefaks +47 22 42 42 92. E-post: npfpost@psykologforeningen.no
Bankgiro nr. 8380.08.71932. www.psykologforeningen.no

I sitt første brev til FER viser klager til psykologens arbeid som sakkyndig oppnevnt av barneverntjenesten, høsten 2012. Nærmere bestemt klages det på utarbeidelse og fremstilling av, samt konklusjon i, den sakkyndige rapporten (og tilleggsuttalelsen).

Barnevernssaken gjaldt omsorgssituasjonen for en syv år gammel jente med bakgrunn i en alvorlig og langvarig foreldrekonflikt etter et samlivsbrudd i 2007. Klager er mor til barnet. På det tidspunktet den sakkyndige utredningen ble foretatt bodde jenten hos henne.

Foreldrekonflikten hadde bl.a. resultert i flere bekymringsmeldinger om mulige vold og seksuelle overgrep fra fars og hans nåværende ektefelles side. Meldingene førte til flere somatiske undersøkelser av jenten uten at det ble funnet støtte for at overgrep hadde funnet sted. Hun ble også henvist til BUP. Politiet henla saken som «intet straffbart forhold anses bevist» (2007) og som «ikke rimelig grunn til å undersøke om det er straffbare forhold» (2008). Far på sin side, meldte bekymring for at mor, på egen hånd, tok styring over hans kontakt med datteren og hindret samvær. Fars familie, hans venner og bekjente sendte også flere bekymringsmeldinger til barneverntjenesten vedrørende mor og hennes fungering og omsorg overfor datteren. Det kom også bekymringsmeldinger fra offentlige instanser (familieklinikk, barnehage) vedr. mors manglende foreldresamarbeid og virkelighetsforståelse.

Mandatet for den sakkyndiges utredning var foreldrenes omsorgs- og samværskompetanse på kort og lang sikt, deres psykiske helse samt håndtering av foreldresamarbeidet og foreldrekonflikten. Videre å utrede barnets psykososiale fungering, reaksjon på foreldrekonflikten, risiko for fysisk og seksuell overtramp hos far, omsorgsbehov på kort og lang sikt samt forslag til tiltak. I tilknytning til mandatet ble det uttrykt forventninger om at den sakkyndige skulle innhente nødvendig komparent informasjon samt få tilgang til dokumenter i saken. Det ble også bedt om at den sakkyndige, med bakgrunn i vurderingen av foreldrene, kom med forslag til tiltak som burde bli satt inn av barnevernet. Den sakkyndige konkluderte med at klager (mor) ikke hadde tilstrekkelige foreldreferdigheter og foreslo flytting til far, eventuelt fosterhjemsplassing dersom det ikke var mulig å skjerme jenta fra foreldrekonflikten.

Slik FER forstår klagen, kan den oppsummeres i følgende punkter:

1. Ubalanse i fremstillingen ved at:
  - a. det er innhentet opplysninger fra flere komparenter fra fars enn fra klagers side, samt at uttalelser fra personer som ikke kjenner klager tilstrekkelig har blitt tillagt for stor vekt
  - b. utsagn fra barnet er tolket tendensiøst og i klagers disfavør
2. Uttalelser fra komparenter er ikke gjengitt korrekt eller de har ikke fått mulighet til å kontrollere innholdet før dette tas inn i den sakkyndige rapporten.
3. Utredningen er ikke grundig nok ved at det har vært for få samtaler, formelle undersøkelser og observasjoner. I tillegg hevder klager at hun var forespeilet at det skulle være to sakkyndige.
4. Unøyaktigheter og feil i fremstillingen pga. manglende sjekk av faktiske opplysninger.
5. Manglende fullmakt ved innhenting av pasientopplysninger.
6. Manglende utlevering av journalnotater i forbindelse med det sakkyndige arbeidet.

Den sakkyndige rapporten, framsto, etter FERs vurdering, som et omfattende og grundig arbeid. Selv om det er vanskelig å sette en tydelig standard for omfang av arbeidet i en enkelt sak, fant FER dette tilfredsstillende. FER kunne heller ikke se at psykologen kunne lastes for

at barneverntjenesten hadde oppnevnt én og ikke to sakkyndige, slik en opprinnelig hadde planlagt. Generelt la FER til grunn at klager hadde fått anledning til å imøtegå det hun mente var misforståelser, unøyaktigheter eller faktiske feil, og FER har ingen mulighet til å overprøve eller rette opp disse.

FERs gjennomgang av den sakkyndige rapporten tydet ikke på at det var noen vesentlig forskjell på antallet komparanter mellom klagers og motpartens side. Når det gjelder vektingen av opplysningene, vil psykologen måtte sammenholde disse med øvrige data, og FER har ingen mulighet for å overprøve en slik vurdering. FER fant heller ikke at psykologens forståelse eller tolkning av utsagn hos barnet var tendensiøs eller urimelig og FER la også til grunn at klager hadde fått anledning til å fremme sin alternative forståelse og tolkning av utsagnene.

Når det gjelder klagers påstand om at flere komparanter ikke hadde fått anledning til å lese gjennom den skriftlige gjengivelsen av egne uttalelser, fant FER ikke støtte for dette. Den sakkyndige har, etter FERs vurdering, redegjort tilfredsstillende for disse forholdene i den sakkyndige rapporten, både hvilken anledning til gjennomlesning/gjennomgang som har blitt gitt, og det at enkelte har valgt å ikke benytte seg av denne muligheten.

Punktet om at den sakkyndige skulle ha holdt tilbake journalnotater måtte, etter FERs vurdering, bero på en misforståelse. En sakkyndig utredning er ikke en behandlingsrelasjon der journalføringsplikten gjelder, og den sakkyndige rapporten er det offisielle dokumentet som redegjør for psykologens arbeid. I brev til klager har psykologen, etter FERs oppfatning, redegjort tilfredsstillende for dette.

FER valgte imidlertid å åpne sak ut fra klagepunktet om at psykologen, uten samtykke fra klager eller fullmakt fra barneverntjenesten, skal ha innhentet journalopplysninger fra en psykiater som tidligere hadde behandlet klager. Innhenting av opplysninger skal, ifølge klager, også ha skjedd indirekte via en arbeidskollega av psykologen.

ii) Relevante punkter i «Etiske prinsipper for nordiske psykologer» (EPNP)

II.1 Respekt for personens rettigheter og verdighet

Psykologen viser respekt for og arbeider for å fremme utviklingen av hvert menneskes rettigheter, verdighet og integritet. Han/hun respekterer individets rett til privatliv, konfidensialitet, selvbestemmelse og autonomi, i samsvar med psykologens øvrige profesjonelle forpliktelser og med loven.

Konfidensialitet og taushetsplikt

Psykologen respekterer individets rett til konfidensialitet gjennom å iaktta taushet om det som han/hun får rede på om klienter og andre under utøvelsen av yrket. Unntak fra taushetsplikten gjøres dersom det foreligger åpenbar fare for klienten eller andre. Psykologen kan også i henhold til loven være forpliktet til å gi fra seg opplysninger, og informerer derfor klienten om de begrensningene i taushetsplikten som følger av loven

Informert samtykke og valgfrihet

Psykologen gjør informert samtykke mulig gjennom å informere klienten om planlagte tiltak, og drøfter kontinuerlig sine handlinger og de sannsynlige følgene av disse, slik at klienten har et grunnlag for å velge om han/hun vil delta eller ikke.

Hvis en klient er mindreårig eller underlagt verge/formynder, innhentes informert samtykke under tilbørlig hensyntagen til de berørte personers selvstendighet.

På bakgrunn av det ovenstående ba FER om at psykologen redegjorde for måten hun hadde innhentet opplysninger fra klagers tidligere behandler. Hun ble også bedt om å reflektere over hvordan dette kan ha påvirket relasjonen til klager.

iii) Innklagedes redegjørelse.

I sin redegjørelse beskriver psykologen at hun aksepterte mandatet for barneverntjenesten før oppstart av utredningen, og viser særlig til et punkt i mandatet der det heter: «*Det forventes at den sakkyndige innhenter nødvendig komparentinformasjon, samt får tilgang på dokumenter i saken*». Psykologen opplyser at mandatet ble gjennomgått i et møte der barneverntjenesten, klager og psykologen var til stede. Psykologen mener med dette at klager har samtykket til innhenting av nødvendig informasjon fra komparenter. Hun skriver videre at hun anså opplysningene fra tidligere behandler som nødvendig informasjon. Psykologen opplyser også at hun informerte klager om den sakkyndiges rolle, utredningens forløp og plan med innhenting av komparentinformasjon og hun mener dermed at hun har fått et informert samtykke fra klager.

I redegjørelsen viser psykologen til § 4-3 i Lov om barneverntjenester som grunnlag for at barneverntjenesten kan innhentes opplysninger fra behandlere uten samtykke. Hun mener dette også må gjelde henne når hun er engasjert som sakkyndig i en sak etter § 4-12. Hun viser videre til § 6-4 i Lov om barneverntjenester jfr. §§ 4-10 og 4-12 som omhandler meldeplikten og undersøkelse uten samtykke ved mistanke om alvorlig omsorgssvikt.

Når det gjelder innhenting av opplysninger fra klagers tidligere behandler, vises det både til klagers generelle samtykke og til § 6-4 i Lov om barneverntjenester. Da klagers tidligere behandler er død, ble henvendelsen rettet til en kollega som hadde overtatt hans pasientarkiv. Psykologen bemerker at klager ikke ble forelagt muligheten for skriftlig samtykke til at disse opplysningene ble innhentet og at klager dermed ikke fikk følelsen av valgfrihet. Det opplyses også at nødvendigheten av å innhente opplysninger fra tidligere behandler kom frem under utredningsprosessen og at det dermed ikke var mulig å forespeile klager at denne informasjon var ønsket på et tidligere tidspunkt. Psykologen mener videre at hun har tilstrebet å ivareta klagers integritet og verdighet i utredningsprosessen, og hun beklager at det ikke ble innhentet et spesifikt samtykke.

Avslutningsvis kommenterer psykologen på relasjonen til klager. Hun tar utgangspunkt i det spesielle ved rollen som sakkyndig og mener at hun, så godt hun har kunnet, har tilstrebet nøytralitet, respektfullhet og faglig ryddighet i kontakten, men konstaterer at klager ikke har funnet dette tilstrekkelig.

iv) Klagers kommentarer på innklagedes redegjørelse.

Som svar på redegjørelsen viser klager til § 27 i Lov om helsepersonell og mener at denne innebærer at den som er oppnevnt som sakkyndig plikter å informere vedkommende om informasjon som vurderes som relevant for saken. Klager viser også til første ledd i § 6-4 i Lov om barneverntjenester der det understrekes at opplysninger, så langt mulig, skal innhentes i samarbeid med den saken gjelder eller slik at vedkommende har kjennskap til innhenting.

Klager viser til at psykologen selv har opplyst at nødvendigheten av å innhente opplysninger fra tidligere behandler ikke var klart ved oppstart av utredningen, men først kom frem under prosessen. Hun finner det underlig at psykologen ikke fant tid eller mulighet til å ta dette opp

med henne. Hun berømmer samtidig barneverntjenesten for at de for øvrig har hatt en ryddig linje og at de har dokumentert alle sine anmodninger om innhenting av opplysninger. Ved innhenting av journal fra tidligere behandler har det imidlertid ikke kommet anmodninger hverken fra barneverntjenesten eller psykologen.

Klager stiller i kommentaren spørsmål om paragrafer som hjemler innhenting av opplysninger i en akutt situasjon kommer til anvendelse her, i og med at opplysningene fra tidligere behandler gjaldt et behandlingsforløp som var avsluttet 12 år tidligere. Hun mener også at journalnotatene er brukt på en uheldig måte i rapporten da det ikke bare er henvist til disse, men også er gjort sitater som er tatt ut av sammenhengen.

Avslutningsvis kommenterer klager på egen forespørsel om journalnotater. Det kan se ut som om klager her henviser til journalen fra tidligere behandler og ikke til notater i forbindelse med den sakkyndige utredningen. Hun oppgir at hun tidligere har fått formildet at pasientarkivet var blitt overtatt av en annen fagperson, og henvendte seg derfor dit. Vedkommende kunne imidlertid ikke finne journalen. At pasientarkivet var overtatt av en kollega på samme arbeidssted som den sakkyndige var ukjent for klager, og ikke i samsvar med opplysningene hun hatt fått tidligere.

v) Sluttkommentarer fra innklagede

I sine sluttkommentarer skriver psykologen igjen at hun beklager at klager har opplevd hennes håndtering av innhenting av opplysninger som uheldig. Hun har imidlertid ingen kommentarer ut over dette.

Når det gjelder journalnotater opplyser psykologen igjen at hun ikke utgir noe form for journal i forbindelse med sakkyndig arbeid. Hun har for øvrig ikke kjennskap til hvorfor klager ikke har fått ut sin tidligere journal når hun har bedt om dette.

FERs vurdering og konklusjon

I heftet «Veiledende retningslinjer for sakkyndig arbeid i barnevernssaker for barneverntjenesten, fylkesnemnda og domstolen» heter det bl.a. at barneverntjenesten kan engasjere eksterne sakkyndige når de finner dette formålstjenlig. Videre heter det at en sakkyndig som engasjeres til å utrede deler eller av en sak i hovedsak er underlagt samme lov- og regelverk som gjelder for barneverntjenesten og vil dermed ha tilgang på opplysninger som ellers er underlagt taushetsplikt.

Klager var kjent med barneverntjenestens mandat til den sakkyndige psykologen, og mandatet var også gjennomgått og drøftet i et eget møte der både klager og psykolog deltok. I dette møtet informerte psykologen om rollen som sakkyndig, inkludert planene for innhenting av nødvendig informasjon fra komparenter. FER legger dermed til grunn at psykologen, som oppnevnt av barneverntjenesten, i utgangspunktet hadde hjemmel for å innhente opplysninger og at hun også fikk et informert samtykke fra klager. Ved å informere om sin rolle og sine planer for det sakkyndige arbeidet har hun også møtt klager med nødvendig respekt.

Det springende punktet er, slik FER ser det, hvor langt en kan trekke et samtykke som er gitt ut fra en beskrevet plan om innhenting av komparentopplysninger, når det i løpet av utredningsprosessen, dukker opp mulige nye komparenter som ikke har vært drøftet tidligere. Psykologen vurderte informasjonen fra tidligere behandler som nødvendig for å kunne besvare sitt mandat. Hun beklager at klager ikke ble informert om dette. Hun mener likevel at

det samtykket som ble gitt i utgangspunktet også var å oppfatte som et informert samtykke for innhenting av informasjon fra tidligere behandler. FER er ikke enig i dette. *Informert* samtykke viser nettopp til at en person skal ha tilstrekkelig kunnskap til å kunne gi sin tilslutning til innhenting av konfidensiell informasjon. I dette tilfellet var ikke klager kjent med at opplysningene ble innhentet fra tidligere behandler, og hun har dermed ikke visst hvorfor psykologen vurderte det som nødvendig å innhente disse opplysningene. Slik FER vurderer det, burde klager blitt informert og fått anledning til å komme med sine motforestillinger. FER vil anbefale en praksis der en utarbeider et skriftlig samtykke som gjelder for den enkelte komparent.

Opplysningene var journalnotater fra et behandlingsforhold som var avsluttet for 12 år siden og vedkommende behandler var i tillegg død. Det er således ikke mulig å få utdypet eller kommentert journalnotatene. Begge disse forholdene tilsier at opplysningene må anvendes med varsomhet. FER kan imidlertid ikke se at disse opplysningene har fått for stor eller avgjørende plass i den sakkyndiges vurdering.

På bakgrunn av den fremlagte informasjonen er FER enig i at det hadde vært å foretrekke om klager hadde blitt gjort kjent med formålet med, og gitt et informert samtykke til, innhenting, av informasjon fra sin tidligere behandler. Dette ville klart vært mer i tråd med den generelle formuleringen om samarbeid om innhenting av informasjon som innleder § 6-4 i Lov om barneverntjenester og med EPNP som sier at psykologen: «... *drøfter kontinuerlig sine handlinger og de sannsynlige følgene av disse, slik at klienten har et grunnlag for å velge om han/hun vil delta eller ikke.*» Både klager og psykologen er enig i dette.

Sett på bakgrunn av mandatets utforming, samt den bevisstheten psykologen ellers har utvist med hensyn til å informere om sitt arbeid og sikre seg samtykke til innhenting av planlagt komparentinformasjon, fremstår det manglende samtykket som en beklagelig, men avgrenset glipp fra psykologens side. Situasjonen som har oppstått er uheldig og har blitt opplevd som en belastning av klager. Psykologen har beklaget dette både i redegjørelsen og sluttkommentaren. På bakgrunn av psykologens redegjørelse og beklagelse, har FER kommet til at psykologen ikke har brutt de fagetiske retningslinjene.

Når det gjelder klagers ønske om utlevering av journalen fra tidligere behandler, kan ikke FER se at psykologen, som oppnevnt sakkyndig i en barnevernssak, har noen rolle i dette selv om hun er ansatt i samme sted som vedkommende som i dag forvalter den tidligere behandlerens pasientarkiv. Dette må i tilfelle tas opp med den som overtatt pasientarkivet.

Vedtak: ***5.1.1.2 Brudd på de fagetiske prinsippene er ikke godtgjort.***

Vedtak fattet av fagetisk råd kan ankes til psykologforeningens ankeutvalg for fagetiske klagesaker. Jmfør punkt 4.2.4 som kommer inn under saksgang og saksbehandling, påligger det den ankende part å begrunne hvilke(t) punkt(er) i fagetisk råds konklusjon det ankes på. Anken sendes Norsk psykologforening sammen med Fagetisk råd sin konklusjon og øvrige dokumenter i saken. En anke må være fremmet innen 3 måneder etter at fagetisk råd sin konklusjon er avgitt.

Med hilsen
Fagetisk råd
Norsk psykologforening
Gisken Holst, leder

for leder, Tove Beate Pedersen, sekretær FER

Kopi: Sentralstyret NPF, v/president Tor Levin Hofgaard